

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Нели Христова Митева,
ШУ „Епископ Константин Преславски”,
област на висше образование: 1. Педагогически науки,
професионално направление: 1.3. Педагогика на обучението по чужди езици
(немски език)

на дисертационен труд за придобиване на научната степен „доктор на науките”, област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление: 1.3. Педагогика на обучението по немски език, докторска програма „Методика на обучението по съвременни езици“, към департамент „Романистика и германистика” на Нов български университет, на тема „**Невродиактика в обучението по немски език като чужд**“, разработена от доц. д-р Янка Илиева Коева

Обща характеристика и съдържание на дисертацията

Дисертационният труд е с обем от общо 277 страници и е структуриран в увод, четири глави, заключение, справка за приносните моменти с декларация за авторство, терминологичен речник, библиография на използваните литературни източници и единадесет приложения.

Значимост на изследвания проблем в научно и научно-приложно отношение

Темата на дисертацията на Янка Коева е много интересна и изключително актуална и значима в контекста на глобализацията на образователните системи, на все по-нарастващата необходимост от многоезичие и на нуждата от промени в българската образователна парадигма.

Обоснованите тези от гледна точка на биологичната наука за оптимално учене и механизмите, съпровождащи процеса на учене, които невробиологията тематизира, дават нова насока не само по отношение на ученето в училищна среда, но и по отношение на предпоставките и възможностите за учене през целия живот.

Знанията и заключенията, които невродиактиката дава по отношение на процесите на приемане и обработка на информация са от много голямо значение както за обучаващите, така и за обучаваните. Ако обучаващите са запознати с невробиологичните процеси, които съпровождат ученето, те ще бъдат в състояние да улеснят протичането на тези процеси, за да стане ученето много по-ефективно. Информация за това, как знанията се трансферират от краткосрочната в дългосрочната памет напр. и необходимостта от периодично повторение на материала би подпомогнала обучаемите да оптимизират собствения си процес на учене. От друга страна мотивацията за учене на обучаемите и

положителният емоционален фон допринасят за ефективно учене и влияят върху постиженията на обучаемите.

В този контекст дисертационното изследване на Янка Коева представя в теоретично и практико-приложно отношение важни за обучението аспекти на ролята, която играе невродидактиката в процеса на учене. Изследването е задълбочено и показва познаване на основните публикации в областта на невродидактиката. Дисертацията притежава необходимите характеристики за сериозно проучване.

Обоснованост на целите и задачите в дисертационния труд

Формулираните в увода на дисертацията **обект** („взаимодействието между езиците и по-точно, трансферните процеси в чуждоезиковото обучение“) и **предмет** на изследване („ретротрансферът от немски (E3) към родния български език (E1)“) кореспондират с подложената на експериментална проверка **хипотеза**: „Преносът на знания и умения се осъществява не само от първия към последващите езици, но и в обратна посока“.

Бих препоръчала да се прецизира формулираната в дисертационното изследване **цел**. Така формулирана тя е твърде обща.

Операционализираните пет изследователски **задачи** обуславят цялостната структура на работата.

Съответствие между избраната методология и методика на изследване и поставената цел и задачи на дисертационния труд

Методите (теоретичен анализ, експеримент, анкетен метод, статистически методи за обработка на данните), използвани за реализация на поставените задачи, съответстват на характера на изследването.

Първа глава (с. 12-69) на дисертационния труд е посветена на процеса на учене от гледна точка на невробиологията. Разгледани са факторите за оптимално учене и механизмите, съпровождащи процеса на учене.

Във *втора глава* (с. 70-119) е представена концепцията на многоезичието. Тематизирани са ролята на родния език и междуезиковият трансфер. Специално внимание се обръща на професионалната компетентност на учителите по чужди езици.

Трета глава (с. 120-178) е посветена на продуктивните дейности писане и говорене. Граматиката се разглежда като предпоставка за тяхното развитие.

Четвърта глава (с. 179-231) се отнася до параметрите на проведеното експериментално изследване. В нея са представени организацията на изследването, използваният инструментариум, обхвата на изследваните лица, изследователската процедура, анализа на получените резултати на изследването.

Би било добре, ако в тази глава се посочи предметът на емпиричното изследване (установяване на ретротрансфер от немски към български език) и се формулира целта на изследването. Работната хипотеза също ще спечели, ако бъде прецизирана, така тя ще бъде по-точна.

Според мен изследването на уменията за монологична реч леко нарушава логиката на изследването по отношение на целта (ретротрансфер), тъй като с него всъщност не се изследва ретротрансфер на умения за монологична реч, няма и емпирични данни за ретротрансфер при изнасянето на реферат.

Данните от емпиричното изследване са представени коректно. Резултатите са визуализирани таблично и чрез диаграми. Изводите от емпиричното изследване са коректно формулирани и произтичат от данните на изследването.

Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд

Изискванията към съвременния урок, основаващи се на фундаменталните принципи на обучение (индивидуален подход, достъпност и т.н.) и на възгледите за новата образователна парадигма, при която ученикът е в центъра на обучението, тематизирани в дисертацията, могат да се допълнят със стратегията, че трябва да се създаде един положителен микроклимат, което се свързва с тезата на Ейбрахам Маслоу за холистичната човешка природа, т.е. да се работи не само за интелектуалното развитие, а и за създаване на емоционален комфорт в съответната образователна институция. По този начин обучаемите ще бъдат мотивирани да учат и обучението ще е приятно.

Научната самооценка на автора на дисертацията за приносите отразява адекватно постиженията. Приемам формулираните от автора на дисертацията **приноси** 1, 2, 3, 4, 6 и 7. Според мен принос 5 („Предлага се управленска стратегия на обучаващите за преодоляване на демотивацията в процеса на учене“) не е достатъчно убедителен. По-скоро се отправят препоръки за повишаване мотивацията за учене на обучаваните. По отношение на принос 7 („Предлага се разработването на общ езиков курикулум за обучението на ученици и студенти, включващ всички изучавани езици“) имам следния въпрос: Как би трябвало да изглежда този общ курикулум и какво би трябвало да включва той според дисертанта?

Публикации по дисертационния труд

По темата на дисертационния труд са представени общо 8 публикации – 1 монография, 1 студия и 6 статии в научни списания, от които една под печат. Публикациите по дисертационния труд представят съществени моменти от него и отговарят на изискванията за представителност.

Автореферат

Представеният за преглед вариант на автореферат достоверно отразява структурата и съдържанието на дисертационния труд. Предметът, целите, задачите и теоретичните основания на разработката и резултатите от нея са ясно изложени, съдържанието на главите е добре представено, така авторефератът изпълнява основното си предназначение.

Препоръки и бележки

1. Заглавието на дисертацията според мен е твърде общо. Така формулирано то предполага изследване на процесите, които влияят върху ученето в различни степени на обучение, а не само в изследваните - ученици от 6. клас и студенти в трети курс.
2. В стилистично отношение бих препоръчала да се използва едно време. В дисертацията се използват няколко времена, което на моменти я прави нечетивна.
3. Бих препоръчала също така да се прецизира и уеднакви терминологията.
4. Съществува известен дисбаланс между теоретичната и емпиричната част на дисертацията.

Заклучение

Направените по-горе критични коментари и бележки не омаловажават в никакъв случай качествата на обсъжданата дисертация. Авторът на дисертацията демонстрира научна компетентност, прецизност, добросъвестност – качества, необходими за реализацията на целта на научното изследване. Използваният научен стил дава възможност успешно да се изложи, обоснове и защити тезата на дисертационното изследване. Дисертационният труд се основава на достатъчна по обем информация. Техническото му оформление съответства на стандартите. Направеното задълбочено теоретично изследване и проведеното експериментално изследване водят до обоснованото заключение, че целта на дисертационния труд е изпълнена.

Въз основа на проявените качества и умения за задълбочено научно изследване, на доказаните научни приноси и оригинални постижения, давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено в дисертационния труд, и предлагам на уважаемото научно жури да присъди на доц. д-р Янка Илиева Коева научната степен "**доктор на науките**", Професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по немски език.

13.06.2017 г.

гр. Шумен

.....

/доц. д-р Нели Митева/